

ЛЕКЦІЯ №3: «ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ВИДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ»

ПЛАН:

1. Поняття організаційно-правової форми соціального захисту.
2. Види організаційно-правових форм соціального забезпечення в Україні.
3. Соціальне страхування: державне та недержавне.
4. Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Соціальне страхування на випадок безробіття.
5. Медичне страхування: теоретичні засади та проблеми запровадження.
6. Недержавне соціальне забезпечення.
7. Асигнування за рахунок державного бюджету як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
8. Державна соціальна підтримка як організаційно-правова форма соціального забезпечення в Україні.
9. Відмінні ознаки організаційно-правових форм соціального забезпечення: коло забезпечуваних; джерела фінансування; умови; види та розміри забезпечення; органи управління

Перше питання присвячене визначенню поняття організаційно-правової форми соціального захисту. Поняття форма (слово латинського походження і означає зовнішність, устрій) вживається в різних значеннях. У праві найчастіше під ним розуміють зовнішнє вираження якого-небудь змісту або вид, устрій, тип, структуру чогось. З огляду на це організаційно-правові форми соціального забезпечення – це способи акумуляції коштів на соціальне забезпечення з подальшим розподілом їх між відповідними категоріями населення, що потребують матеріальної підтримки з боку держави і суспільства.

Так, у даному питанні необхідно розкрити такі поняття як «форма», «організаційно-правова форма», «організаційно-правова форма соціального захисту» та визначити їх співвідношення та взаємозв'язок.

Під організаційно-правовими формами соціального забезпечення розуміються способи його фінансування та здійснення.

При їх характеристиці використовують такі ознаки: спосіб акумуляції грошових засобів, за рахунок яких здійснюється соціальне забезпечення; коло суб'єктів, які отримують соціальне забезпечення з відповідного фінансового джерела; види забезпечення, що надаються в межах відповідної організаційно-правової форми; система органів, які надають соціальне забезпечення.

Здійснюючи аналіз видів організаційно-правових форм соціального забезпечення в Україні, слід акцентувати увагу на формах соціального забезпечення, які у навчальній літературі розмежовуються з урахуванням: 1) способу акумуляції коштів і фінансових джерел, за рахунок яких здійснюється соціальне забезпечення; 2) кола суб'єктів, які забезпечуються за рахунок коштів відповідного фінансового джерела; 3) видів забезпечення конкретного кола суб'єктів за рахунок цього джерела; 4) системи органів, які здійснюють соціальне забезпечення.

Таким чином, необхідно визначити які саме організаційно-правові форми існують в рамках даних критеріїв.

В Україні система організаційно-правових форм соціального забезпечення включає: соціальне страхування працівників; асигнування за рахунок бюджетів різних рівнів та інші форми соціального забезпечення.

Наступне питання стосується соціального страхування.

Найпоширенішою в Україні організаційно-правовою формою соціального забезпечення є соціальне страхування, яке становить відповідну систему правових відносин щодо надання матеріального забезпечення та соціальних послуг застрахованим особам. Соціальне страхування – фундаментальна основа державної системи соціального захисту населення, що уможливорює матеріальне забезпечення і підтримку непрацездатних громадян за рахунок фондів, сформованих працездатними членами суспільства.

Залежно від джерел утворення соціальних страхових фондів та з огляду на їх правове становище розрізняють два види соціального страхування: державне загальнообов'язкове соціальне страхування та недержавне соціальне страхування.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування має чітко виражений публічно-правовий характер. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування містить також елементи добровільності. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту (включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби; повної, часткової або тимчасової втрати працездатності; втрати годувальника; безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом) за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

Що ж до недержавного соціального страхування, то йому більш притаманний приватноправовий характер. Зокрема, визначення порядку і розмірів сплати страхових внесків визначається у договорі між застрахованою особою і страховиком.

Недержавне соціальне страхування іноді зараховують до видів цивільно-правових договорів.

Недержавні фонди соціального страхування, за кошти яких здійснюється недержавне соціальне страхування, є особливою організаційно-правовою формою некомерційної організації соціального забезпечення, єдиним видом діяльності якої є соціальне забезпечення учасників фонду на підставі договорів про недержавне соціальне страхування.

Таким чином, у даному питанні необхідно висвітлити види соціального страхування, суб'єкти, об'єкти, а також принципи страхування, обов'язково з посиланням на відповідні нормативні акти.

Наступне питання пов'язане з характеристикою окремих видів соціального страхування.

Необхідно розглянути дані види соціального страхування, підстави та порядок надання страхових виплат, а також визначити, якими нормативно-правовими актами регулюється дана сфера

Питання про медичне страхування пов'язане з тим, що першочерговим завданням на загальнодержавному рівні виступає пошук нових шляхів фінансування системи охорони здоров'я.

Реальною альтернативою є перехід від системи виключно бюджетного фінансування охорони здоров'я до нової бюджетно-страхової моделі охорони здоров'я – системи страхової медицини, яка дозволить залучити додаткові ресурси у медичну галузь та забезпечити гарантований обсяг медичних послуг для широких верств населення. Страхова медицина охоплює фінансування наукових досліджень, підготовку медичних кадрів, витрати на розвиток матеріально-технічної бази лікувальних закладів, надання медичної допомоги населенню. Вона базується на таких принципах, як економічна і соціальна захищеність середніх і малозабезпечених верств населення, гарантованість прав кожного громадянина на якісну медичну допомогу, обов'язковість внесків як фізичних, так і юридичних осіб. Важливим елементом системи страхової медицини є медичне страхування. Медичне страхування – це форма соціального захисту населення щодо охорони здоров'я, пов'язана з компенсацією витрат громадян на медичне обслуговування. Це система організаційних та фінансових заходів щодо забезпечення діяльності страхової медицини. Таким чином, у даному питанні необхідно висвітлити, на якому етапі розвитку знаходиться на даний момент медичне страхування в Україні, окреслити коло основних проблем та заходи, що приймаються державою з метою врегулювання даного питання.

При висвітленні питання про недержавне соціальне забезпечення, слід зазначити, що з метою розширення бази соціального захисту населення заохочуються різні види недержавного (приватного) соціального забезпечення, основу якого становить недержавне пенсійне забезпечення. Недержавне соціальне страхування у нашій державі перебуває на стадії зародження. З усіх видів такого страхування в Україні є лише недержавне пенсійне страхування. Воно становить

третій рівень пенсійного страхування, що існує у вигляді системи добровільного недержавного пенсійного забезпечення за пенсійними схемами з визначеними внесками

Таким чином, у даному питанні необхідно зазначити, що являє собою недержавне соціальне забезпечення, які є його форми, види, а також охарактеризувати ці елементи.

Відповідаючи на питання про асигнування за рахунок державного бюджету як організаційно-правову форму соціального забезпечення слід зазначити, що у цьому питанні необхідно висвітлити, що є асигнуванням, яку роль вони відіграють у системі соціального забезпечення. Окрім цього, необхідно звернути увагу на видатки з державного бюджету на різні сфери соціального захисту, і визначити поняття «трансферт» та порядок його надання до місцевих бюджетів.

Важливою організаційно-правовою формою соціального забезпечення в Україні є його асигнування з бюджетів різних рівнів. Ця форма передбачає матеріальне забезпечення громадян державними пенсіями, допомога, а також утримання і забезпечення осіб похилого віку і непрацездатних осіб за рахунок коштів Державного і місцевого бюджетів.

Характерною ознакою цієї організаційно-правової форми є те, що соціальне забезпечення тут регулюється спеціальним законодавством.

Соціальне забезпечення за рахунок асигнувань з бюджету може фінансуватися такими шляхами: пряме асигнування з Державного або місцевих бюджетів; фінансування з відомчих бюджетів (Міноборони, внутрішніх справ, охорони здоров'я); відшкодування страховим фондам з Державного бюджету коштів на надання деяких видів соціального забезпечення; субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам.

Питання присвячене державній соціальній підтримці як організаційно-правовій формі соціального забезпечення в Україні, передбачає необхідність звернути увагу на те, що для підтримки нормального рівня життя найбільш уразливих в економічному плані верст населення реалізується державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

В Україні створено систему соціальної допомоги, яка складається з житлової субсидії, допомога малозабезпеченим сім'ям, допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, допомога сім'ям з дітьми.

Виходячи із підстав призначення можна виділити три групи допомог.

Перша група – це допомога, що виплачується замість втраченого з поважної причини заробітку. Друга група – це допомога, що надається як додаткова допомога до заробітку або до допомоги першого виду. Третя група – це допомога, що надається тим, у кого відсутні або можуть бути відсутні зарплата, пенсія та інші доходи.

Державна соціальна допомога є адресною, а основні параметри соціальних гарантій визначаються на рівні держави. Нині переважна більшість виплат фінансується за рахунок субвенцій з Державного бюджету України.

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (державна соціальна допомога) – це щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї.

У питанні необхідно висвітлити різні аспекти надання державної соціальної підтримки: у яких випадках, формах та порядку це здійснюється.

Останнє питання присвячене відмінним ознакам організаційно-правових форм соціального забезпечення: коло забезпечуваних; джерела фінансування; умови; види та розміри забезпечення; органи управління. У питанні необхідно, перш за все, визначити, які саме організаційно-правові форми є предметом аналізу, а також порівняти їх за вищезазначеними критеріями (коло забезпечуваних, джерела фінансування, умови, види, розміри забезпечення, органи управління).